

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

Pars IV. De impedimentis Matrimonij, tum dirimentibus, tum impedientibus tantum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

18 Si causa diuortij propter graue periculum corporis aut animae notoria sit propria auctoritate separatio fieri potest per se loquendo; Interim tutius est, imò ratione scandali vitandi plerunquè necessarium, vt iudicis Ecclesiastici officium impleretur nisi periculum in mora sit.

19 Facto diuortio inter coniuges liberi ordinariè manere debent penes innocentem, expensis patris, si is causam diuortio dedit. Sin cōtra apud patrem expensis matris locupletis, saltem post iudicis sententiam.

Limita hoc primò, si innocens infidelis sit, tunc in fauorem fidei tradenda est alteri coniugi fidei proles. Secundò licet vir diuortio causam praebeat, si tamen mulier ad secundas nuptias transeat, proles educandi ipsi nō relinquitur. Tertis si mater, quae causam diuortio dedit, locuples sit, pater autè minus idoneus proles relinquitur apud matrem similiter haud dubiè dicendum si pater, qui causam diuortio dedit, locuples sit, mater autem pauper, proles patri relinquenda est.

PARS QUARTA.

De impedimentis matrimonij tum dirimentibus tum impediētib; tantum.

C A P. I.

De impedimentis matrimonij in genere.

1 Impedimenta matrimonij alia sunt impedimentis tantum, illicitum scilicet reddentia, sed tamē

men validum relinquentia; Alia verò dirimentia non eo sensu sic dicta, quasi matrimonium ratum dirimant sed impediunt ratum, & validum dat.

Spectata rei natura, & seclusis Ecclesiasticis, constitutionibus, omnis magistratus secularis, qui absolutam potestatem habet ferendi leges ad subditos suos, potest eisdem impedimenta matrimonii tum dirimentia, tum impediencia tantum ob iustam causam decernere, quia matrimonium humanus contractus est in naturæ officium & ad propagationem communitatis institutus; Quare proinde ut alij contractus subiacent dispositioni magistratus, quatenus necessarium iudicatur ad bonum Reipublicæ ut personæ aliquæ inter se contrahere prohibeantur. Neque obstat quod matrimonium sit sacramentum, quia ratio sacramenti superueniens non mutat, sed potius ut materia supponit humanum contractum, quo immutato per humanam potestatem.

Consequenter etiam desinit esse materia sacramenti. Simile quoddam cernere est in alijs sacramentis: Etsi enim homines materiam eorum à Christo institutum mutare non possint directè, possunt tamen destruendo vinum V. C. per aquæ infusionem, ut desinat esse materia sacramenti. Nilominus tamen his non obstantibus Ecclesiæ potestatem statuendi impedimenta matrimonij Principibus Christianis respectu fidelium interdixit, sibi que propriam reseruauit; sicut & alias causas matrimoniales, quia ita decuit, postquam contractus matrimonij ad sacramenti dignitatem eleuatus est. Sed hæc non impediunt Principes Ethnicos, quin leges ferre possint pro

marrimonijs subditorum suorum , & impedimenta statuendi , cum apud eos sacramentum non sit.

3 Fideles subiecti Principibus Ethnicis non videntur adstringi impedimentis matrimonij secundum leges illorum ciuiles , idque ideo , quod non excedat potestatem indirectam Ecclesiae , omnes vbique terrarum degentes Christianos eximere legibus ciuilibus & subijcere Ecclesiasticis , quod attinet ad matrimonij validitatem aut invaliditatem , quippe cum plurimum propter sacramenti dignitatem intersit in hac re vniformitatem inter omnes Christianos existere.

4 Impedimenta matrimonij non nisi vniuersalibus Ecclesiae legibus decerni possunt , non item particularibus statutis Episcoporum : Ratio quia causae , quibus valor matrimonij vertitur semper grauissimè iudicatae sunt , vt proinde vniuersali pontificio iure definiri debeant.

5 Matrimonium cum impedimento dirimente scienter contrahere , est mortale , quia est violatio legis iustae in re magni momenti , etiam sacrilegium , eò quod taliter contrahentes ad velandum scelestum suum contractum , abutuntur ritibus , ac nomine sacramenti , non sine eius iniuria ac irreuerentia . Excipe tamen , nisi grauis metus cogat ita celebrare . Talis enim non peccat cum reuera non habeat animum verè contrahenti . Secus se absolutè & efficaciter non posse , sed tantum promittendi , quatenus ex sua parte potest : cuiusmodi promissio in tali necessitate non potest esse illicita .

cira, dummodo absit animus ira inualidum contractum matrimonium consummandi.

Copula habita cum persona, qua cum matrimonio ob Ecclesiasticam constitutionem consistere nequit, tunc accipit specialem malitiam necessario in confessione explicandam, si impedimentum constitutum fuit precipue propter copulam, quasi illa indecentiam habeat in ordine ad virtutem, puta religionis, ut videre est in religionis voto, cultus disponitur aut contra virtutem pietatis ac reuerentiae erga sanguine iunctos, ut in impedimento consanguinitatis, affinitatis: Secus verò res habet, si impedimentum positum fuit non propter indecentiam copulae, sed ob aliam causam puta criminis punitionem, vel matrimonij libertatem tuendam, ut videre est in impedimento criminis raptus. Quare si quis hoc casu cum muliere, tanquam cum coniuge coniungatur, simplicem fornicationem committit, nisi id faciat in contemptum Ecclesiae.

CAP. II.

De impedimento Erroris.

Error personae contractum matrimonij naturali iure irritum reddit. Ratio, quia error circa substantiam siue obiectum substantiale vitiat omnem contractum, Persona autem determinatè cognita contrahenti solet esse substantiale obiectum contractus matrimonialis. Ergo error circa personam vitiat contractum matrimonij. In

LIII 2 sacra-

sacramentis verò aliis, V. C. baptismatis error circa personam, putando esse Petrum, cum sit Iohannes &c. sacramentum non vitiat, quia virtualis ministrantis intentio esse debet baptizandi, confirmandi hominem præsentem, ac capace[m] quicumque ille sit. Quod si tamen errans actualiter intendat contra hæc cum muliere proposita, quæcunque illa sit, valet matrimonium; sicuti & valida est emptio, si falsò existimans esse bucephalum, velit tamen emere hunc equum, quicumque sit; Nam eiusmodi error speculatiuus tantum censetur, non practicus, quippe haud vitians obiectum substantiale actus voluntarij.

- 2 Error circa qualitatem, & si ex dolo alterius contrahentis proueniat, & det causam contrahendi, matrimonium non infirmat, V. C. si quis contrahat cum Caia simulante se sanam, virginem, cum sit leprosa, corrupta &c. Quia talis error non tollit voluntarium simpliciter, nec vetus Canon extat, quo infirmetur tale matrimonium, quippe substantialiter consistens. Limita hanc assertionem. Primò nisi contrahens actualem voluntatem habeat non accipiendi mulierem hanc in uxorem, nisi sana, virgo sit. Secundò nisi error qualitatis etiam in errorem substantiæ, siue personæ redundet, si videlicet aliquis existimet, se cum alia persona contrahere, non ea, quam exterius accipit; Ideoque neq; consentiat cum hac contrahere, quia non cognoscentis aut errantis non est consensus. Id verò tunc evenire solet, si per qualitatem vnam vel plures, certa persona describatur, animoque designetur, quæ visu alioquin
igno-

ignota est, vt si consentiens animo ad accipien-
dam eam, quæ est inter filias Sempronij primoge-
nita, offeratur autem postea Caia, quæ primoge-
nitam se mentitur: Non valet matrimonium, ta-
met si ponamus primogenitam ante mortuam ef-
se. Secus est, si Caia hæc visu prius nota, & ad
matrimonium determinata fuisset, tametsi postea
simulet se primogenitam, cum non sit; Valebit
tamen matrimonium nisi actualis inrentio fuisset
saltem animo retenta, non accipiendi eam nisi
primogenita sit.

Quod verò matrimonium Ecclesiastico iure
irritum sit, quod graui metu iniusto celebratum,
non verò quod ob dolum: Ratio est, quia utrum-
uis iniusta, grauis interuenerit plerumque coram
Ecclesia demum stare potest; At verò dolum ferme
occultus est, Quare ne multa matrimonia dubi-
um valorem haberent, expediebat ea non in fir-
mari, quando spectato naturali iure subsistendi
vim obtinent.

Error circa qualitatem conditionis seruilis, si
alter contrahentium ingenuus est, vel liber, ma-
trimonium irritum reddit, quia conuenit, vt ma-
trimonium contrahentes æqualem corporum suo-
rum potestatem inter se conferant ad generatio-
nis finem &c. Liber autem homo plenam sui cor-
poris potestatem habens, dat alteri, obligans se
ad indiuiduam vitæ societatem, mancipium au-
tem hoc non potest facere, quando quidem in po-
testate domini sui constitutus vendi, & in terras
longinquas ablegari potest; Si tamen liber sciet,

alterius quocum contrahit seruilem conditionem iam sponte remittat, valebit matrimonium.

4 Mancipium à Domino prohiberi non potest, quominus matrimonium contrahat: quamuis debita seruitia nihilominus exigi possint, etiam ablegando ab vxore, quia iure suo utitur; peccabit tamen dominus contra charitatem, si coniugis probabili periculo in continentiam exponat; Quare Iudicis Ecclesiastici officio interdici illi poterit, ne seruum coniugatum ita impediatur dominus, ne nunquam, aut vix unquam vxori cohabitare possit.

5 Coloni, Originarij, ascriptitij, quales in Germania etiam (qui ita dominis terræ obligati sunt, vt recedere illis non liceat, nisi remissione gratis facta, aut precio remissionis persoluto) propriè non sunt serui, sed potius liberi homines. Quare quæ in hoc capite de seruis dicta, ad eos non pertinent.

C A P. III.

De impedimento Voti.

2 Votum solemnis professionis in religione approbata, nõ tamen soluit matrimoniũ ratum, sed etiam dirimit contrahendum. Ratio quia placuit Ecclesiæ eos, qui vitæ perfectioris statu suscepto, stabili se obligatione D E O & Ecclesiæ cõsecrant, inhabiles efficere ad statum matrimonij religiosæ eiusmodi obligationi valdè repugnãtem.

Vota

Vota simplicia in foci: Iesu, matrimonium²
 contrahendum dirimunt, sed antea contractum
 & ratum non dissolunt.

Votum solemne, quod sacro ordini annexum³
 est, matrimonium ratum non soluit, dirimit ta-
 men ac impedit contrahendum. Ratio verò, cur
 Ecclesia velit per professionem religionis matri-
 monium ratum dirimi, non item per susceptio-
 nem ordinis, quia per professionem censetur fieri
 perfectissima traditio sui ipsius & reciproca ob-
 ligatio quædam cum religione, ideoque mors quæ-
 dam spiritualis, ac veluti alterum spirituale matri-
 monium, cui meritò prius, secundum carnem ini-
 tium cedere debeat, cuiusmodi perfecta traditio
 in susceptione S. Ordinis non reperitur.

NB. Quod ex communicati ipso facto incur-
 rant religiosi utriusque sexus, & clerici in sacris,
 qui matrimonium contrahere præsumunt, & qui-
 cunque cum monialibus contrahere non verentur.

Clericus in sacris de facto matrimonium con-
 trahere præsumens, est suspensus ab ordine, quã-
 tis Episcopus post potentiam possit cum ipso dis-
 pensare, si bigamus factus non est.

Votum simplex continentie in seculo est im-
 pedimentum impediens tantum, non dirimens.
 Ratio, quia per tale votum homo in facie Ecclesie
 non censetur mutare statum, cum nullam promissio-
 nem acceptante Ecclesia edat. Vnicus tamen
 casus excipitur, si vxor edito continentie voto li-
 centiam marito dederat S. Ordinis suscipiendi,
 L. III 4 eode-

eo defuncto, ne validè quidem ad secundas nuptias transire potest.

- 6 Qui cum voto simplicis continentie, matrimonium contraxit ante impetratam dispensationem conjugij debitum petere prohibetur: Non ita verò, qui post votum Religionem ingrediendi ac profitendi matrimonium contraxit, ac consummavit. Talis enim neque petere neque reddere prohibetur, cum nondum habeat votum castitatis, sed votum de vouenda castitate solemniter, à cuius voti expletione impeditus est, donec matrimonium solvatur.

C A P. I V.

De impedimento consanguinitatis.

- 1 **C**ONSanguinitas est vinculum personarum, quæ ab eodem, eoque propinquo stipite seu progenitore per carnalem generationem descendunt. Explicatur. Omnes gentes agnoscunt vinculum aliquod ac veluti naturalem animorū iunctam cum similitudine corporum inter eas personas intercedere, quæ ab eodem stipite seu progenitore eoque propinquo oriuntur: Vnde & propinquitas sanguinis dicta est. Qui verò à communi stipite remoto descendunt, consanguinei vocari non solent, alioquin omnes homines consanguinei erunt, quippe ab eodem parente Noë & Adamo descendentes. Ratio huius rei est, quia virtus generatua propensa quidem est ad generandum simile sui, verum quo magis à communi stipite

stipite seu generante per succedentes generatio-
nes quibusdam quasi gradibus progressio fit eò
magis similitudo seu proportio sanguinis minui-
tur.

Cognatio & agnatio differunt, sicut genus & ²
species. Nam cognati siue quod idem est, con-
sanguinei, non omnes cognati dicuntur, sed ij tã-
tùm, qui per virilis sexus cognitionem iuncti sunt,
& idcirco idem nomen, eandemque familiam se-
quuntur: siue mares sint, siue fœminæ videlicet
Titius & filij eius, filiaque & germani fratres eius,
fratrumque filij ac filia agnati dicuntur.

Linea consanguinitatis (ordinata coniunctio ³
personarum consanguinitatem inter se habentiũ)
triplex est. Descendentium, quæ est secundum
habitudinem principij ad eos, qui inde deriuantur:
Secundò, Ascendentium, secundum habitu-
dinem eorum, qui deriuantur ad principium su-
um, liberorum ad parentem. Tertiò Linea trans-
versa, quæ est habitudo eorum, quorum neuter
ab altero, sed uterq; aut omnes ab eodem princi-
pio descendunt.

Gradus consanguinitatis definitur. Distantia
unius personæ ab altera in eadem linea, siue scala
consanguinitatis. Finguntur etiam gradus hi ad
similitudinem scalarum, quas ita ingredimur, ut à
gradu in gradum proximum, qui ex illo quasi nas-
citur transeamus.

NB. Pro linea ascendente & descēdēte traditur
hæc regula utroq; iure recepta. *Tot sunt grad. in Linea
descendente vel ascendente, quot persona, vnâ dēptâ.* Qua-
re pater & filius primo gradu iuncti sunt; Auus &
L III 5 nepos

nepos secundo : Proauus & pronepos tertio ;
Abauus & abnepos quarto, & sic deinceps.

4 Transversa linea duplex est ; vna æqualis, quæ est
inter personas à communi stipite æqualiter distā-
tes : Videlicet intra fratres & sorores, inter pa-
truales & consobrinos, & horum filios & nepo-
tes, pro hac secundum iuris canonici constitutio-
nem hæc regula recepta est. *In linea transuersa æ-
quali quot gradibus persona singula à communi stipite di-
stant, totidem inter se distant.* Quare cum fratres &
sorores vno tantum gradu à suo patre vel matre
distent, in linea recta sequitur, uno etiam gradu
inter se distare : Patruales autem & Consobrini
sunt in secundo gradu lineæ transuersæ: quia in li-
nea recta duobus gradibus à communi eorum sti-
pitem, auo, & auia distant. Deinde filij & filia pa-
truelium & consobrinorum tertio gradu iuncti
sunt, quia in linea recta tribus gradibus à proauo
vel proauia communi ipsorum stipite distant. Ne-
potes autem patruelium & consobrinorum quar-
to gradu iuncti sunt, quia in linea recta à commu-
ni stipite, suo abauo vel abauia quatuor gradibus
remoti sunt. Alia est linea transuersa inæqualis
inter personas inæqualiter distantes à communi
stipite: videlicet inter patruum vel amitam, & fra-
tris filios, inter magnum patruum, vel magnam
amitam, & fratris eorum nepotes, qui omnes in-
ter se agnati sunt. Et similis ratio est de reliquis
cognatis, videlicet avunculo & matertera, magno
auunculo, & magna matertera, &c. cum sororū
filiis, nepotibus, & pronepotibus. Pro hac linea
secundum ius Canonicum hæc regula recepta est:

In li-

In Linea transuersa inequali, quot gradibus, quæ remotior est persona, à communi stipite distat, totidem gradibus persona ipsa inter se distat. Quare patruus vel amita in secundo cognationis gradu est cum liberis fratris sui, & auunculo, & matertera in secundo gradu cognationis est cum liberis sororis suæ, quia nepotes si duobus gradibus in linea recta distant ab auo suo, cuius filius fuit eorum patruus, aut filia amita vel abauia sua, cuius filius fuit auunculus, & filia matertera. Similis ratio est cum magno patruo, magna amita, magno auunculo, magna matertera, qui tertio gradu coniuncti nepotibus sui fratris & sororis &c.

Consanguinitas hodie intra quartum gradum 5, lineæ transuersæ tam æqualis, quàm inæqualis matrimonium contrahendum impedit ac dirimit:

Iure autem antiquo ad septimum usq; gradum impedimentum hoc extendebatur.

SCHE-

SCHEMA CONSANGVINI-

TATIS.

	Abavus.	
	Abavia.	
	IV.	
Magnus pro-	Proavus.	Magnus.
patruus.	Proavia.	proavunculus.
Magna propa-	III.	Magnaproma-
trua.	Avus.	tertera.
IV.	Avia.	IV.
Magnus pa-	II.	Magnus
truuus.	Pater.	Avūculus Ma-
Magna amira,	Mater.	gna Matertera.
III.	I.	III.
Patruus		Avunculus.
Amita.		Matertera.
II.		II.
Frater		Soror.
I.		I.
Filii & Fi-		Filii &
liae : fratris.		Filiae Sororis.
II.		II.
Nepotes	Filius.	Nepotes.
& Neptes ex	Filia.	& Neptes.
fratre.	I.	ex Sorore
III.	Nepos.	III.
Pronepotes	Neptis.	Pronepotes
& Proneptes	II.	& proneptes
ex fratre.	Pronepos	ex Sorore.
IV.	proneptis.	IV.
	III.	
	Abnepos	
	Abneptis.	
	IV.	

Con-

Confanguinitatis Schema hoc extensum tantum est ad gradus quatuor, videlicet inter quos secundum ius canonicum est impedimentum dirimens; adeò, vt hypothecus ille seu mas sit, seu fœmina, cum nulla harum personarum nuptias contrahere possit, prohibente confanguinitatis iure.

Ad intelligendum schema antecedens.

NB. Primò Gradus confanguinitatis personarum omnium in hoc schemate positarum, intelligendi sunt, cum ordine ad hypothecum: Ita ut V.C. hypotheci proauus sit ipsi coniunctus in tertio gradu; patruus hypotheci sit ipsi coniunctus in secundo gradu; abnepos hypotheci sit eidem coniunctus in quarto gradu. Potest quidem etiam abnepos in schemate positus comparari cum abauo, sed respectu hypotheci; vt dicatur, quod abnepos hypotheci cum abauo hypotheci coniunctus sit octo gradibus, quia in linea recta 9. personæ positæ reperiuntur: quare vnâ demptâ, manet personæ octo: totidem igitur gradus sunt, iuxta primam regulam hoc capite traditam.

NB. Secundò. Pro linea recta quatuor tantum gradus cum ascendentium, tum descendentium positi sunt: vt videlicet esset norma seu regula lineæ transuersæ, cuius 4. tantum gradus secundum ius canonicum matrimonio impedimentum præstant. Alioquin autem vera est sententia, Iure consultorum: *Quod nuptia consistere non possunt inter eas personas, quæ in numero parentum, liberorumue sunt, siue proximi, siue vltioris gradus sint, usque in infinitum.*

Sed

Sed ideò in linea recta gradus vltiores assignare intermissimus, quia moraliter vix accidet casus, vt ascendens vnam ex descendibus vltra 4. gradus in matrimonium accipere possit, & si accideret, repellendus utiq; foret.

C A P. V.

De Impedimento affinitatis.

- 1 **A**ffinitas est propinquitas personarum ex copula carnali proueniens. Ea duplex; Vna, quæ ex legitimo thoro originem trahit, altera quæ ex illegitimo, puta, fornicatione, adulterio, stupro. Neque interest, vtrum carnalis copula fiat cum volente, an ignorante, ebria, coacta: dummodo per emissionem seminis in naturale vas mulieris: Cum enim vir & mulier per huiusmodi coniunctionem efficiantur veluti vna caro; idque non tantum in legitimo coniugio, sed etiam in fornicatione. 1. Corinth. 6. Hinc sequitur *quasi* Titius & Caia carnaliter coniungantur, omnes consanguinei Titij, secundum eundem gradum, quo consanguinei ipsius sunt, fiant etiam affines Caiæ, & omnes consanguinei Caiæ, fiant affines Titij.
- 2 Affinitas, quæ ex legitimo thoro est, intra 4. gradum matrimonium impedit, ac dirimit. Sensus est. Quod Titius matrimonium nec valide, nec licite contrahat cum Caiæ defunctæ vxoris suæ consanguineis intra 4. gradum, neque Caia cum ^{con}sanguineis defuncti mariti Titij, etiam intra 4. gra-

4. gradum. Affinitas ex illegitimo thoro impedit & dirimit duntaxat intra secundum gradum. Sensus est; Si Titius fornicatur cum Caia, inhabilis fit ad matrimonium, contrahendum cum Caiæ sorore, patruela, consobrina, matertera.

Affinitas orta ex incestu cum consanguinea cō-
iugis intra secundum gradum impedit à debiti cō-
iugalis petitione, non tamen à redditione: nec re-
fert, vtrum incestus occultus sit an publicus.

Affinitas, quæ per accidens est inter personas, 4
quarum neutra per copulam carnalem affinitati
per se causam præbuit, nullum matrimonio im-
pedimentum præstat, ac proinde talis affinitas et-
iam inter virgines consistere potest. V. C. Si Ti-
tius & Caia carnaliter copulentur, ratione huius
copulæ, adeoque per accidens consanguines
Titij contrahit affinitatem, cum consanguineis
ipsius Caiæ: quæ tamen affinitas matrimonium
inter ipsos nec impedit, nec dirimit. Quamobrè
nihil obstat, quo minus duo vnius familiæ fratres
matrimonium contrahant cum duabus alterius
familiæ sororibus. Et potest aliquis successiuè
plures vxores accipere, quarum mariti fratres
germani erant, V. C. Galla & Cæcilia nupsere
duobus fratribus, poterit Sempronius Gallam vi-
duam effectam ducere, eâque mortua viduam
Cæciliam. Deinde pater sponsi ducere non pro-
hibetur matrem, vel filiam sponsæ, similiter ali-
quis ducere potest matrem, vel filiam vitrici sui
aut nouercæ suæ.

Præterea, si Caia habeat fratrem Sempronium,
cui nupta est Placidia: Titius verò ducat Caiam,
tunc

Tunc Titius contrahit affinitatem propriè ac per se cum Sempronio ; per accidens verò cum Placidia.

Denique erant duo fratres, Iulius & Augustus; ille duxit Caiam, hic Semproniam : mortuo Iulio, Titius duxit Caiam viduam ; hac verò mortua, mortuo item Augusto, non prohibetur Titius secundas nuptias celebrare cum relicta Semproniam ; quia Titius & Semproniam per accidens tantum affines sunt, ratione defunctorum priorum coniugum Augusti & Caiæ, qui per se ac propriè affines erant : siquidem Augustus erat frater Iulij, cuius coniux erat Caia. NB. NB. NB. Plures eiusmodi casus affinitatis per accidens occurrere possunt, pro quibus cognoscendis nota hanc regulam : Si neque vir carnaliter cognouit consanguineam mulieris, cum qua ille nuptias contrahere cupit, neque mulier carnaliter cognouit consanguineum viri ; tunc si quæ inter eos affinitas, ea per accidens tantum est, matrimonii contractum non impediens.

§ Gradus affinitatis per se ac propriè dictæ, desumi debet ex arbore consanguinitatis proprii coniugis. Nam affinitas illa oritur ex carnali copula viri cum muliere; ita ut quot gradibus consanguinitatis personæ iunctæ sunt viro, totidem etiam gradibus iungantur viro. Quare si vir personas sibi affinitate per se iunctas cognoscere velit, mulieris cum qua copulatus est, arborem consanguinitatis inspicere debet ; nam nullam ex consanguineis eius intra quartum gradum (si copula coniugalis fuit) aut intra secundum gradum (si copula fornicaria

caria fuit) in matrimonium ducere potest. Simili ratione mulier, si personas affinitate sibi per se iunctas deprehendere velit, arborem consanguinitatis viri. quo cum copulata est, inspicere debet. Nam nullum ex consanguineis eius intra quartum gradum iuxta dictam distinctionem in matrimonium accipere potest, absque legitima dispensatione.

Pro faciliiori captu huius assertionis nota hanc praxin. Si vir & mulier inter se matrimonium iungi volentes timeant, ne impedimento suo affinitatis, seu consanguinitatis teneantur; In primis inquiratur, vtrum inter eos sanguinis coniunctio intercedat, *Dbs ein Blutsfreundschaft seye*; Si affirmant, tunc inspicienda erit arbor consanguinitatis, & considerandum, vtrum à communi stipite æqualiter distent, an inæqualiter. Si æqualiter, siue vnam, siue alteram personam compara cum stipite suo; & inspicere, quotnam gradibus ab eo distet, totidem enim distabit à persona illa, quam in matrimonium accipere velit. Sin verò inæqualiter distent à stipite, tunc comparetur persona, quæ remotior est cum stipite, & quot gradibus ab eo distat, totidem gradibus personæ contrahere volentes distabunt: qui gradus, si sint quatuor, aut pauciores, adest impedimentum, vt sine dispensatione Sum. Pontif. coniungi non possint: sin verò pluribus, quam quatuor gradibus distent nullum est impedimentum consanguinitatis.

Quod si verò dictæ personæ vir & mulier respondeant, non esse inter ipsos sanguinis coniunctionem, sed tantum affinitatem, *ein Schwager-*
schaffe

M m m m

schaffe

schafft (loquor autem de affinitate, contracta ex copula coniugali non fornicaria) hoc casu quaeratur, vtrum dictae personae antea matrimonio iunctae fuerint: si enim neutra harum personarum coniugata fuerat, sed primas nuptias contrahere velint, certum esse debet, nullum inter eas affinitatis impedimentum est. Sin verò respondeant, alteram vel vtramque personam antea matrimonio iunctam fuisse, tunc inspiciatur matrimonium istud, ex quo affinitas inter Iacobum & Annam, qui modo coniungi desiderant, orta sit: quia V.C. Iacobus dicit, se habuisse vxorem Vrsulam cui Anna coniuncta fuerit *Ste sey ihr befreundin gewesen.* Tunc demum consideretur, vtrum inter Annam & Vrsulam fuerit coniunctio sanguinis intra quatuor gradus: nam in eadē distantia graduum erit impedimentum affinitatis inter Iacobum & Annam; vt proinde sine summi Pontificis auctoritate coniungi non possint. Sin verò inter Annam & Vrsulam nulla fuit sanguinis coniunctio tunc dicta affinitas nihil omnino impedit, quo minus Iacob Annam in vxorem ducere possit.

Quod si demum affinitas inter Iacobum & Annam ex copula illegitima orta sit, quia verbi causa Iacobus cognouit Vrsulam consanguineam Annæ; tunc videatur, in quoto gradu Anna sit consanguinea Vrsulae: si in primo vel secundo gradu, quia videlicet est filia, soror, aut consobrina, adest impedimentum affinitatis inter Iacobum & Annam. Sin verò Anna consanguinea sit Vrsulae in tertio vel vltiore gradu, non est impedimen-
tuna

tum affinitatis, impediens matrimonium inter Iacobum & Annam.

C A P. VI.

Quotusque Sum. Pontifex dispensare possit in impedimentis consanguinitatis & affinitatis.

Naturali iure irritum est matrimonium, & consequenter indispensabile in primo consanguinitatis gradu lineæ rectæ. Nam omnes gentes liberaliter educatæ, à tali coniugio tanquam inhonesto ac turpi abhorrent, propterea quod proles naturali iure magnam reuerentiam ac submissionem debet parenti suo: per carnalem autem copulam æquaretur parenti, quasi vna caro cum ipso effecta, non sine debitæ reuerentiæ ac submissionis filialis iactura, vnde & inualidum est hoc matrimonium, eò quòd cum tale matrimonium turpe sit, colligitur Deum id prohibuisse. Et nemò potest se obligare ad actionem re ipsa illicitam & peccato obnoxiam: matrimonium autem est contractus, quo ius & potestas traditur copulæ carnalis: ergò si hæc in se turpis ac peccato obnoxia sit, matrimonium validum esse non potest. Quod autem matrimonium illicitè contractum ab obligato simplici voto castitatis tamen validum sit, causa est, quia copula inter tales personas per se turpis non est, sed tantum per accidens ratione voti. Id autem non obstat, quo minus se inuicem ex virtute iustitiæ obligare possint per realem matrimonij traditionem; quemadmodum hoc ipsum

M m m m 2 in aliis

in aliis contractibus euenit ; vt si promiserim alicui equum me donaturum, postea verò alteri non simpliciter promittam, sed re ipsa tradam, posteriori, ius ac dominium acquiratur, quia fortius ius habet per traditionem completum.

At verò copula inter primi gradus consanguineos semper turpitudinem in se habet, vnico casu excepto : vt proinde talis copulae promissio valida seu obligatoria esse non possit. In extrema tamen necessitate, si talis copulatio ad conseruandum genus humanum necessaria esset, cohonestaretur, qua (ratione exculat, qua ratione S. Ambrosius, filias Loth à crimine incestus, ratas nullum alium virum præter patrem ex incendio superesse. Gen. 19. Cum n ius reuerentiæ debitum parenti priuatum sit, meritò cedit publicæ necessitatis bono, ideoque Deus, in tali necessitate, sublatis scilicet omnibus aliis hominibus, ipso homine naturali dictante, facultatē coniugalis in eundi fœderis inter patrem & filiam concedere censeretur.

2 Probalius etiam est matrimonium in secundo gradu, vel vltiore gradu lineæ rectæ, iure naturali irritum esse ; puta, aui cum nepte sua, proau cum pronepte. Ratio est, quia nepotes non minus per se dependent ab auo, tanquam principio generationis suæ, quam à proprio parente : cum causa causæ sit etiam causa causati : consequenter nepotes auis suis non minorem reuerentiam (cui usum coniugalem aduersari diximus) naturali iure debent, quam proximis parentibus, quamobrè omnes benè institutæ gentes eiusmodi matrimonium tanquam scelestum abominantur.

Proba-

Probabilius quoque est, naturali iure irritum esse matrimonium in primo gradu consanguinitatis lineæ transversæ: videlicet, inter fratres & sorores: quia pleræque etiam gentestale matrimonium detestata sunt. Vnde Abraham *Gen. 12.* satis putavit suspicionem conjugij à se remotum iri apud Ægyptios, si diceretur, Sara eius soror esse. Nam inter fratres & sorores ob sanguinis conjunctionem est quidam naturalis pudor ac reuerentia, cui valde aduersatur actus conjugalis, turpitudinem alterius reuelans. Accedit, eos ab incunabulis simul habitantes, valde ad concubitum inflammandos fore, nisi conjugia sibi à naturæ auctore interdicta esse persuasum haberent: Dempto tamen casu necessitatis, si alij, præter fratres & sorores ad humani generis propagationem non superessent, vt in exordio mundi: Probabilis tamen est sententia eorum qui asserunt; Licet secundum ius naturæ indecens sit eiusmodi matrimonium, tamen non ita, vt eodem etiam iure irritum existat. Cum non à primordio humani generis talia connubia fierent, facile accidere potuit, vt eiusmodi consuetudo apud quasdam gentes, etiam propagata posteritate permaneret: Et credibile est, Deum talia matrimonia tanquam valida permisisse; nisi positiuo aliquo iure, propter naturalem indecentiam, irrita pronunciata essent sicuti de iudæorum Legibus constat *Levit. 18.* Ex qua probabili doctrina, inferunt Veracrux, Sanchez; si ex gentibus, quibus est consuetudo talia matrimonia in primo gradu lineæ transversæ celebrandi (vt de quibusdam in prouincia Peruana

refertur) ad fidem Catholicam conuertantur, non esse à tali conjugio separandos. Consultius tamen est in hac re admodum graui Sum. Pótificem consulere.

4 Matrimonium in secundo gradu consanguinitatis lineæ transuersæ, indecens quidem esse videtur, si passim sine urgente necessitate instituat, (eoque turpe plerunque sit cum cognata matrimonium contrahere propter reuerentiã naturalem ipsi debitam, vt colligitur ex Levit. 18.) sed non ita, vt etiã iuri naturali irritum existat, aut ob rationabilem causam præsertim accedente publica authoritate, cohonestari non possit, quandoquidem ex eiusmodi matrimonio nati sunt Moses & Aaron, *Exod.* 6. Et Abram duxit Saram filiam fratris sui Aram. Præcepta Levitici erant iudicialia, nec contra ius naturæ; vnde etiam impedimenta matrimonij in secundo gradu affinitatis & consanguinitatis sola Ecclesiastica sanctione fundata sunt.

§ Probabilius est matrimonium in primo gradu affinitatis lineæ rectæ esse iure naturæ irritum, puta inter vitricum & pro-vignam, socerum & nurum, focrum & generum, nouercam & pro-vignum (dempto casu necessitatis) prob. quia omnes gentes benè institutæ talia quoque matrimonia abominatæ sunt, & patet ex Apost. 1. Cor. 5. *Audietur inter vos fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt vxorem patris sui aliquis habeat.* Confirm ex Levit. 20. *Qui supra vxorẽ siliam duxerit matrem eius, scelus operatus est; vivus ardebit cum eis.* Ratio, quia vir & mulier per coniunctionem carnalem fiunt veluti vna caro.

ro. Vnde sequitur quod parum ferè reuerentiam quam vir, patri suo, etiam vxor viri seu nurus socero exhibere debet, &c.

Ex copula fornicaria secundum ius naturæ aliqua affinitas (vt proinde indecens sit, secluso iure Ecclesiastico, concubinam patris sui ducere) sed non dirimens matrimonij, quare S. Pontifex in omni impedimento affinitatis ex copula fornicaria dispensare potest.

NB. Si ante susceptum Baptismum aliquis duxit filiam, matrem, vel sororem mulieris, quam fornicariè cognouerat; postea baptizatus separari non debet, si tale matrimonium secundum gentis suæ consuetudinem pro irrito censei non solet: quia secundum ius gentium, ac naturale oritur quidem affinitas ex copula illicita, sed non tam perfecta, sicuti ex copula conjugali; neque tanta, vt matrimonio impedimentum præstet, quominus validè & ob iustam causam etiam licitè contrahatur.

Matrimonium in primo gradu affinitatis lineæ 7 transversæ, licet indecens esse videatur gentium & naturali iure, (vt colligitur ex Levit, 18. Turpitudinem vxoris fratris tui non reuelabis, quia turpitude fratris tui est: id est, quia vna caro cum fratre tuo est: ideoque propter reuerentiam erga fratrem indecense est copulari cum vxore eius) non ita tamen, vt etiam irritum existat: aut ex rationabili causa, præsertim publica accedente auctoritate, cohonestari non possit. Nam Jacob Patriarcha duas sorores duxit, Rachel & Lian, Gen, 29. imo postea Deuter, 15. præceptum fuit Israelitis,

M m m 4 si

si fratrum vnus sine liberis decessisset; vt alter relictam eius vxorem accipiat. Et Ecclesia etiam ob grauem causam dispensauit cum vitis principibus.

- 8 Summus Pontifex in omnibus gradibus consanguinitatis, vltra primum, & in omnibus omnino gradibus affinitatis transversæ lineæ dispensare potest. V.C. vt quis ducat defunctæ vxoris sororem, materteram vel consobrinam. Si autem affinitas ex copula fornicaria orta fuit, videtur dispensare posse, etiam in primo gradu lineæ rectæ, videlicet, vt quis ob causam vrgentem ducat filiam meretricis suæ.

- Difficilior est dispensatio, si distantia graduum inæqualis sit; puta, si vir velit ducere filiam aui, aut proauis sui, vel mulier velit nubere filio aui, vel defuncti mariti sui.

- 10 Difficilius dispensare solet S. Pontifex, super impedimenti consanguinitatis, quam affinitatis. Ratio; quia maior sit coniunctio inter consanguineos, quam inter affines. Nam affinitas oritur ex eo, quo vir & mulier veluti vna caro per copulam efficiuntur, ideoque omnes consanguinei minus fiunt in eodem gradu affines alterius coniugum. Ex quo apparet, coniunctionem consanguinitatis esse priorem, magis per se, & tanquam mensuram affinitatis.

NB. Episcopus in casu necessitatis dispensare potest in impedimenti matrimonij contracti, si hæ conditiones concurrant. 1. vt defectus matrimonij dispensabilis sit. 2. vt defectus occultus sit, 3. vt matrimonium bona fide, saltem alterius coniugij

jugij contractum sit. 4. vt ad S. Pontificem facilis accessus non sit. At verò vt contrahatur matrimonium, cum impedimento dirimente, non videtur Episcopus dispensare posse, sicut dixi lib. 1. tract. 4. c. 22. n. 4.

C A P. VII.

De impedimento cognationis Legalis.

Legalit cognatio est propinquitat personarum **I** Lex adoptione proueniens Adoptio verò est extraneæ personæ in filium aut filiam, nepotem aut neptem legitima assumptio. Extranea hic dicitur, quæ non est ex descenditibus; siue alioquin sit adoptantis consanguinea, siue non. Legitima assumptio dicitur, quia legibus ciuilibus constituta & canonicis approbata est vt in legari adoptione, & inde orta cognatione, seruatae sint conditiones, quæ iure ciuili præscribuntur: videlicet, vt adoptans sit masculus, sui iuris maior 25. annis, ad liberos gignendos naturaliter non impotens; vt persona extranea cum adoptatur præsens sit adoptandi & in adoptionem consentiens, denique vt saltem 18. annis minor sit suo adoptante, ideoque illum pro patre, spectata etiam ætatis ratione, habere possit: cum hæc liberorum adoptio ad similitudinem carnalium introducta sit.

Duplex est adoptio. Vna perfecta, in qua Principis rescripto, persona extranea sui iuris existens, in alterius veluti patriam, potestatem, familiamq; transfertur, vt instar legitimorum natorum esse

Mmm 5 inci-

incipiat. Alio nomine dicitur *Arrogatio*, quia in ea rogari solet adoptans, num velit adoptandū filiū legitimū fore; similiter & adoptatus, an id fieri consentiat. Altera est adoptio imperfecta seu simplex, per quam extranea persona in parentis sui potestate existens, ab alio in filium vel filiam adsciscitur, ut tamen naturalis patris vel aui potestate non egrediatur, neque patri adoptiuo ex testamento necessariō succedere debeat (sicuti arrogatus in quarta bonorum parte) sed tantum ius succedendi ab intestato habeat. Et talis imperfecta adoptio, impedimentum matrimonio non præstat. Ratio, quia impedimentum cognationis legalis introductum est ob similitudinem, quam filij adoptiui gerunt cum legitimè natis: eiusmodi autem filiationis similitudinem illi propriè non gerunt, quia ex imperfecta adoptione sunt: quandoquidem in familiam & potestatem patris adoptiui non adsciscuntur.

2 Adoptio legalis autem perfecta est matrimonij impedimendum dirimens, civili iure constitutum & canonico approbatum.

3 Estque triplex modus impedimendi proueniens ex adoptione legali. Primus in linea legali recta inter adoptantem & descendentes adoptati, si in eius potestate existant. Secundus in linea transversa inter adoptatum & legitimos natos ac nepotes adoptantis. Dico *natos legitimos*. Nam illegitimi non censentur esse in potestate patris sui, unde non oritur cum illis cognatio legalis, sicut neque cum emancipatis. Secundō, ut excludam liberos adoptiuos, qui fratres & sorores adoptiui, si ex di-

uer-

uersa familia sint , inter se contrahere nullo iure prohibentur. Tertius modus est per modum affinitatis inter adoptatum & vxorem adoptantis, inter adoptantem & vxorem adoptati. At verò inter adoptantem & filij adoptiui parentes nulla legalis cognatio interuenit.

Est porò discrimen inter dictas species siue modos cognationis legalis , quod prima & tertia etiam dissoluta adoptione per mortem adoptantis, vel emancipationem adoptati, matrimonium dirimat, non item secunda, sed quamdiu adoptatus in potestate adoptantis manet. Quare facilis est modus efficiendi, vt filius adoptatus cum filia adoptantis carnali contrahere possit, si eorum alteruter secundum formam ciuiliū legum emancipetur.

CAP. VIII.

De Impedimento cognationis spiritualis.

Cognatio spiritualis est propinquitas secundum iuris canonici dispositionem, orta ex administratione, vel susceptione sacramenti baptismi, vel confirmationis. Nam sicut per naturalem generationem homo formatur & nascitur, postea verò roboratur corporaliter: Ita per sacramentum baptismi ac formatur ac renascitur, & per sacramentum confirmationis roboratur spiritualiter: quamobrem etiam in spirituali regeneratione intelliguntur esse parentes spirituales, videlicet, qui sacramentum ministravit, & parrinus, quibus
cum

cum secundum Ecclesiasticam traditionem magna reuerentia debeat ita antiquitus in Ecclesia obseruatum fuit, vt hæc spiritualis cognatio, perinde ac carnalis impedimentum esset matrimonij dirimens.

1 Cognationis spiritualis matrimonium dirimentis olim tres species erant Paternitas inter baptizantem, confirmantem, & paternos ex vna parte & baptizatum, vel baptizatam ex altera parte; Compaternitas inter baptizantem confirmantem paternos ex vna & parentes baptizati vel confirmati ex altera parte, & transfundebatur vtraque cognatio à viro ad vxorem, ita vt si coniugatus aliquam personam baptizaret, vel patrinus esset, vxor eius similem cognationem cum eisdem personis, baptizato, vel confirmato scilicet, & parentibus contraheret. Denique fraternitas inter filios carnales baptizantis confirmantis, patrinorum ex vna, & ipsum baptizatum vel confirmatum ex altera parte. Sed iure nouo Trident: sublata fraternitate, reliquæ duæ in vigore manent, sed ad vxorẽ non transfunduntur. Vnde Titius hodie non prohibetur sui baptizantis vel confirmantis, aut patrini filiam, vel relictam vxorem ducere: sicut & pater Titij eandem relictam viduam iure nouo ducere potest.

2 Infidelis baptizans, etsi postea ad fidem conuertatur, & baptismum suscipiat, non contrahit cognationem spiritualem; ~~Etiam~~ quia infidelis, imò etiam Catechumenus Ecclesiasticis sanctionibus non obligatur: Tum quia fundamentum cognationis baptismus præteritus non amplius

ex-

existit. Quare licet post conuersionem & baptismum iam sit capacitas in subiecto, tamen non confurgit cognatio, quemadmodum neque relationes ad quorum similitudinem hæc spiritualis cognatio explicari debet, confurgere possunt, nisi existente eo, in quo fundantur.

Si homo fidelis filiū infidelis à sacro fonte suscipiat, & infidelis postea conuertatur ac baptizetur, oritur spiritualis compaternitas inter patrinū & parentē prolis baptizatae: Ratio, quia secundum iuris dispositionem spiritualis cognatio immediatè quidem contrahitur tantum inter baptizatum & baptizantem, mediatè verò ac consequenter redundat (spectato iure antiquo) in carnales filios baptizantis, & iure etiam nouo in carnales parentes baptizati, cum primum illi huius cognationis capaces sunt, quæ ipsa causa est, quod longè difficilior, imò verò nunquam pontificia dispensatio fieri soleat in spirituali cognatione paternitatis.

Legatus, qui nomine alterius tenet infantem, verè patrinus non est, nec spiritualem cognationem contrahit, cum non suo sed alieno nomine teneat. Vnde non improbabiler loquitur Sa. Virum loco mulieris, & mulierem loco viri tenere posse, sed consuetudo locorum in hac re attendenda est.

Qui autē legatum seu procuratorem mittit ad suscipiendum infantem vel confirmandum videtur cognationem spiritualem contrahere quia is, cuius nomine alter è sacro fonte suscipit, verè patrinus est. Contraria tamen sententia Henrquetz &c: pro-

&c probabilis etiam est saltem propter auctoritatem DD. præsertim cum casu qualitercunque dubio, & in canonibus non satis expresso, circa matrimonij impedimenta non irrationabiliter in partem negatiuam inclinare liceat.

6. Si sponsus de futuro prolem ex sponsa susceptam baptizet propter necessitatem soluantur sponsalia, ratione superuenientis cognationis spiritalis, & si baptizans nesciat suæ sponsæ prolem esse, quia nihilominus verè baptizans est, utpote habens intentionem Ecclesiæ conformem baptizandi hunc hominem, quicumque sit. Alia ratio est de patrino, licet enim sponsus sciens lauans è sacro fonte prolem sponsæ suæ, cum ea matrimonium ante dispensationem contrahere non possit, secus tamen est, si nesciat esse prolem sponsæ suæ, sed arbitretur, esse alium infantem. Ad hanc enim cognationem requiritur scientia & animus suscipiendi & spondendi pro eo homine, quem animo suo concipit. Vnde error circa personam efficit, ut verè patrinus non fiat.

7. Si maritus cogente necessitate propriam prolem baptizet, vel ut patrinus suscipiat, nullum impedimentum contrahit, quia C. ad limina. 30. Q. 1. *Inculpabile iudicandum, ad quod necessitas impulit.* Nam impedimentum petendi debiti à sacris canonibus constitutum est in pœnam delicti, parens autem nihil delinquit, si in necessitate patrinus filij sui existat. Quod autem sponsus de futuro propter necessitatem baptizans prolem sponsæ suæ proprium impedimentum contrahat, non id statutum est in pœnam, sed solum censetur moralis inhabilitas

litas ad matrimonium, qualis inhabilitas etiam sine culpa contrahi potest.

Si parens sine necessitate prolem propriam baptizet, vel in bapismo, vel confirmatione teneat, grauiter & mortaliter peccat, quia seuerè id prohibetur; Sed non est certum, quod à petitione debiti propterea impeditus sit. Certum tamen est, si coniunx ex ignorantia iuris aut facti prolem coniugis baptizet; aut teneat, nullo petendi debiti impedimento affici; Cum enim prohibitio illa in solo Ecclesiastico iure fundata sit, ideò, quia eam ignorat, sicuti excusatur à culpa, ita & ab annexa pœna; Idem sentiendum de pœna priuationis debiti ob crimen incestus, qui fornicans cum coniuge alterius nescit prohibitum esse sub pœna priuationis debiti petendi.

Si sacerdos cum filia confessionis fornicetur, etsi nullam cognationem contrahat spiritualem, tamen videtur circumstantia in confessione manifestanda, sed contrarium asserunt Sa & Zedecusa.

C A P. IX.

De impedimento publicæ honestatis.

Impedimentum hoc prouenit ex quadam quasi affinitate cum consanguineis sponsi, canonico iure introductum ob publicam honestatem morum, vnde hodie intra primum duntaxat gradum (olim intra quartum) ac consanguineis sponsæ quamuis carnaliter non cognitæ nuptiæ celebrari validè non possunt ob publicam honestatem.

Si

- 2 Si sponsalia de futura ex quacunque causa irrita sint, V.C. quia cum consanguinea, moniali, ac contracta, nullum ex ijs impedimentum publicæ honestatis oritur.
- 3 Impedimentum honestatis, ex sponsalibus validis ortum, permanet, etiamsi illa postea solvantur quomodocunque. Quod si quis cum duabus consanguineis inter se, V.C. sororibus se successivè desponsauerit, prior ducenda est, non obstante posteriore desponsatione, quia posterior desponsatio irrita fuit à sponsalibus: Ergò non est equum fieri actionem veluti quòdam scilicet priora sponsalia vicissim irritari.
- 4 Ex sponsalibus conditionis, pendente conditione non oritur impedimentum V.C. si Sempronius cum Titia sponsalia contraxit sub conditione pendente in futurum, ac postea Caiæ ante euentum conditionis, quem expectare debuerat, absolute promisit, nec ex primis, nec ex secundis sponsalibus impedimentum honestatis contrahitur. Quod si verò ponamus Sempronium Caiæ promittere matrimonium sub conditione expressa, vel tacita, si conditio priorum sponsaliorum non eueniat, tunc ea non eueniente purificantur posteriora sponsalia cum Caiæ, vt deinde valide quidem Sempronius possit ducere Titiam propter impedimentum honestatis.
- 5 Ex matrimonio rato & nondum confirmato etiam hodie oritur impedimentum publicæ honestatis vsque ad quartum gradum, etiamsi illud irritum fuerit ex quacunque causa, duabus exceptis, primò si irritum fuit ob defectum consensus.
- Secun-

Secundò si irritum fuit ob impedimentum publicæ honestatis.

Si quis ex duabus sororibus vnam absolutè sibi desponsauit in futurum, cum altera carnaliter deinde copuletur, neutram in vxorem ducere potest; non primam ob impedimentum affinitatis, neque secundam ob impedimentum publicæ honestatis.

C A P. X.

De impedimento Criminis.

MAchinatio mortis coniugi facta cum proposito alterius determinati matrimonij contrahendi, est impedimentum dirimens, nec refert, vtrum maritus, an vxor sit, cui mors machinatur, neque vtrum machinatio mortis physicè, an solum fiat moraliter per iussionem, consilium, necesse tamen est, ut mors executioni mandata sit, quia verba legis pœnalis cum effectu intelligenda sunt, ob solam ratificationem mortis non incurritur impedimentum criminis, quia id nullo iure expressum, unde edictum de matrimonio non contrahendo cum prohibitorium sit, ad eum casum extendi non debet.

Si vterque, qui post mortem coniugis matrimonium contrahere desiderant, ad eadem illius cooperatur, aliud nõ requiritur ad contrahendũ impedimentum, nisi vt mors sequatur; Sin verò alteruter homicidii tantum reus sit, requiritur etiam, vt adulterium interueniat, & vt vterque coniugi

Nnn

iugi

iugi fuerit inuitiosus. Si enim puella, cum qua adulterium commisit, ignorauit omne coniugatum, nullum impedimentum contrahitur, tametsi puella coniugata sit, quia iura, quibus hoc impedimentum statuitur, faciunt mentionem adulterii. Quod si adulteri alio fine, quam ut inter se matrimonium contrahant, coniugem alterum tradant V. C. ne eos in adulterio deprehensos accusare possit, non sunt impediti, quominus postea nuptias inter se celebrent.

3 Si adulteri uiuente altero coniuge matrimonium contrahant, vel de contrahendo inter se spondeant, oritur inter ipsos impedimentum derimēs. Ratio, ne ob factam promissionem, & spem alterius matrimonii contrahendi capretur occasio alterius coniugis occidendi.

4 Requiritur tamen ad hoc impedimentum ex crimine adulterii cum promissione matrimonii plures conditiones. Primò, ut uidente eodem coniuge fides data, & adulterium commissum sit: Secundò ut ex utriusque parte adulterium formaliter committatur, id est, puella sciat esse coniugatum, & cum immisione seminis intra uas naturale, ut promissio matrimonii non fictè, sed seriò fiat, ut promissio seria ab altero accepta sit, cum alioquin non habeat rationem pacti, & requiratur promissio mutua. Denique ut promissio sit pura, autem mortem coniugis purificata; cum alioquin non sit simpliciter facta promissio; quippe adhuc suspensa: unde adulteri, si non absolute promittant inter se, sed solum sub tali forma: non ducam aliam, nisi te, contrahunt impedimentum.

mentum, nam sensus est: si aliquam duxero, promitto me ducturum te, de qua re dixi supra p. 1. cap. 1.

Quo ad hoc impedimentum utriusque coniugis similis ratio est, quia disposito de vno correlativo, censetur etiam dispositum de altero si æqualis cõparationis sint & disparitatis nulla ratio appareat.

Si infidelis ope mulieris Christianæ maritum eius occiderit, ac ad fidem conuertatur, non potest mulierem illam in vxorem ducere. Nam mulier ob Ecclesiasticam constitutionem, impedita est eum tali viro contrahere. Ergo per accidens & consequenter ipse etiam vir cum muliere contrahere prohibetur.

Irrita sunt sponsalia, quæ, viuentem adhuc coniuge cum alia persona contrahuntur: Repugnant enim bonis moribus, quippe quibus occasio capi potest coniugis vitæ insidiandi, quæ simili ratione prohibitum est, ne beneficium Ecclesiasticum alicui permitti possit, antequam yacet.

CAP. XI

De impedimento impotentia.

Impotentia perpetua (non sterilitas) ad copulam perfectam naturali iure matrimonium subsequens dirimit: Ratio, quia contractus matrimonii essentialiter includit obligationem dandi inter se corpus ad copulam carnalem, *impossibilium autem nulla est obligatio*. Dixi perpetua impotentiam.

tia videlicet, quæ neque arte medica, neque con-
fuetis exorcismis Ecclesiæ tolli potest, etsi possit
tollī cum periculo vitæ, impossibilis censetur cu-
ratio, similiter si per incantationem, quia quod
iure non possumus, id absolute non posse cense-
mur. Imò etsi per miraculum tolli possit, nihilo-
minus moraliter rem æstimando, impossibilis est
curatio: Sanatio per exorcismos etsi supernatura-
lis sit, non censetur tamen miraculosa.

NB. Etsi mulier per periculosam incisionem
possit curari, irritum tamen est matrimonium.

2 Si mulier, quæ cum perpetua impotentia con-
traxit, postea per miraculum sanetur, nihilominus
irritum matrimonium censei debet, neque con-
ualefcit, nisi vir novo edito consensu accipere illam
decernat.

3 Eunuchi & Spadones, qui utroque teste carent
ad matrimonium contrahendum inhabiles sunt,
quia vero semine destituti sunt. Verum si quis
post matrimonium contractum eunuchus fa-
ctus sit, copulam imperfectam, ac missionem non
veri seminis exercere non prohibetur, quia licet
tales matrimonium contrahere nequeant, con-
tracto tamen uti eis licet, quatenus id fieri po-
test.

Dixi autem in assertione per matrimonium
subsequens; Nam quod semel ratum fuit, licet
nunquam consummatum matrimonium, nulla
superueniente impotentia dirimitur.

In dubio, utrum impotentia antecesserit ma-
trimonium, præsumendum est, quod antecesserit,
si copula nunquam haberi potuit, & nullis in-
diciis

dicis ostendi queat ; quo tempore contracta sit
impotentia.

Si impotentia post nuptias superuenit , matri- 4
monium non dirimit , quare oscula , tactus ad o-
stendendum affectum conjugalem conceduntur,
modo absit periculum pollutionis, quin etiam ad
copulam conari ipsis licet, quamdiu spes proba-
bilis superest ipsam aliquando perficiendi, licet
præter intentionem pollutio contingat ; Sin verò
desperatum sit , abstinere tenentur ob pollutio-
nem euitandam.

In dubio vtrum impotentia perpetua sit ad ex- 5
periendum triennij spacium canonico iure con-
ceditur, Elapso triennio, & nulla secuta emenda-
tione, auctoritate Ecclesiæ ad vitandum scanda-
lum separandi sunt & potens ad alias nuptias
transire potest, vel vterque, si vtrumque erga alias
personas potentem esse ostendi vel præsumi
possit.

Quod si verò in tali separatione, & noui matri-
monij permissione , error commissus postea de-
prehendatur, quia coniuges ad inuicem potentes
erant, ideoque matrimonium validum existerat,
tum posterius putatitium dissolui debet, & prius
redintegrari. Præterquam quod coniunx inno-
cens fornicarii coniugis, qui cum absolutè inno-
cens iudicatus esset, alteri se non sine scelere co-
pulauit, cohabitationem & congressum iure re-
spuere possit.

Constitutus in mortis periculo matrimonium 6
contrahere potest, si potentia generandi vi morbi
secundum se destructa non sit. Ratio, quia vt po-

Nnnn 3 nimus

nimus infirmus morti propinquus habet potestatem actus conjugalis exercendi, licet per accidens impeditam, quominus ob morbi vehementiam in actum deduci possit. Et morti vicinus potest iure matrimonium spirituale per professionem religionis, Ergò & carnale. Deinde praxis Ecclesiae id ostendit secundum quam morituros interdum adducimus, ut concubinas, quibus diu adhaeserunt, in uxores accipiant.

NB. Propositum, actus conjugalis exercendi ad matrimonium non requiritur, ut patet in matrimonio beatissimae virginis Mariae.

7 Si potentia generandi vi morbi, aut senio simpliciter destructa sit, censetur impotentia perpetua matrimonium dirimens.

C A P. XII.

De impedimento aetatis.

Masculus ante annum expletum decimum quartum: puella ante duodecimum canonico iure inhabiles sunt ad matrimonium, nisi ob urgentissimam causam dispensatio fiat: Ratio, quod Ecclesia pro incoueniente habeat, ut matrimonium contrahatur ab ijs, qui nondum pubertatem & potentiam generandi assecuti sunt, pubertas autem ea plerumque aetate quam diximus utriusque sexui contingit; Ergò ea aetate, & non ante concedere matrimonium possunt, seclusa tamen lege Ecclesiastica spectato iure naturae impubes, si rationis usum assecuti sunt, matrimonium validè

validè contrahunt, cum impotentia rerum non sit perpetua. Et pontifex in his impedimentis dispensare potest, quamvis non facilè soleat. Quod si verò certis indicijs constet, puerum aut puellam ante dictam ætatem carnalis copulæ potentiam affectos fuisse à matrimonio repellèd non sunt, cum in eis malitia ætatem suppleat. Sicut S. Gregorius narrat, quod puer nouem annorum nutricem suam imprægnauit.

Si post legitimam ætatem masculus vel fæmina nondum pubertatem consecuti sunt, validè quidem matrimonium contrahere censentur, sed expectandum est tempus perfectæ ætatis in puero annus decimus octauus, in puellis annus decimus quarrus, ut experiri liceat, num verè potentes sint.

Si masculus, vel fæmina ante ætatem pubertatis legitimam in carnis delicto deprehendantur præsumptio esse solet, quod delictum non perfecterint, si tamen certis indicijs constet quod malitia & coeundi potentia, ætatem suppleat, puniri poterit, tamen melius, quam si pœna ordinaria.

C A P. XIII.

De impedimento raptus.

Raptus puellæ committitur, si ea de loco in locum cum causa libidinis exercendæ, vel matrimonij contrahendi, per vim iniustam abducatur, quod crimen morte punitur, si fuerit honesta mulier:

Duplex est species raptus, vel vis iniusta infer-

Nann 4 tur

tur puellæ, vel parentibus aut tutoribus in quorum potestate puella est, licet consentiant in raptum & hic non est propriè raptus, quia raptus violentiam continet.

3 Si puella volens ex domo patris, vel tutoris nescientis, aut si antecedente tractatu matrimonij vel sponsaliorum abducatur puella, non est propriè raptus, neque impedimentum matrimonij.

4 Inter raptorem & raptam, quamdiu in potestate raptoris est, matrimonium aut sponsalia valide non contrahuntur, quod si rapta à raptore separata etiam in loco tuto ac libero constituta illum in virum habere consenserit, tunc eam raptor in uxorem ducere potest, sed raptor & omnes consilium præbentes, ipso iure excommunicati sunt.

5 Probabile est impedimentum raptoris locum duntaxat habere, si vis iniusta puellæ inferatur ad matrimonium cum ea contrahendum.

C A P. XIV.

De impedimento ex Cultus seu Religionis disparitate.

1 **M**atrimonium hominis baptizati cum non baptizato etiam catechumeno Ecclesiastico iure irritum est. Ita colligitur ex C. 241.

2 Matrimonium hominis catholici cum hæretico utpote baptizato validum quidem est propter veram rationem sacramenti, sed plerumque mortaliter illicitum, ut patet ex Concilio Chalcedonensi: can. 14. sed limita primò nisi hæreticus promittat, se post nuptias fidem catholicam suscepturum, & cau-

causa subsit, cur nuptiæ abtolutioni ab hæresi an-
teponantur. Consuetudo etiam in Germania ob-
tinuit, maximè in ijs partibus, quibus catholici
mixti cum hæreticis communi iure viuunt, vt cõ-
nubia inter se inire possint si coniunx catholicus
sine periculo peruersionis liberè persistere audet
in fide orthodoxa, quæ limitatio admitti potest si
in alio casu morali euidentia constet, nullum esse
periculum scandali, peruersionis, aliorumque in-
commodorum, quæ cum tali matrimonio ple-
rumque iuncta sunt. In dubio verò, vtrum eius-
modi mala sequi possint, ad summum pötificem,
vel etiam Episcopum in Germania pertinebit rem
examinare, & contrahendi matrimonii licentiam
dare.

Impium, & irritum est pactum additum matri-
monio Catholici cum hæretica, vt liberorum alii
matrem hæreticam sequantur. Quandoquidem
ad vtrumque pertinet cura, liberos suos omnes
in fide, ac religione verâ educandi.

Si impedimentū dirimens matrimoniū notoriū 4
est, vel in notitiam Ecclesiæ venturū, eo sublato, o-
portet parochum, & testes iterum adhibere ad
validum matrimonium, idem quoque dicendum,
tametsi solus Parochus, vel testes requisiti impe-
dimentum extra confessionem cognitum habue-
rint: quia non poterant talibus auctoritatem vel
testimonium matrimonio præbere, quod scie-
bant esse nullum. Quod si verò impedimen-
tum omnino occultum sit, necesse non est paro-
chum & testes iterum adhibere, sed ipsi coniuges
prioris impedimenti conscii inter se per consen-

sum, verbis vel facto declaratum matrimonium validum efficere possunt: Cum enim ratio, quæ mouit Concil. Trident. ad cassanda matrimonia clandestina, vt impedirentur graui peccata, & in commoda ex iis oriri solita, in dicto casu penitus cessent; Quin potius è contrario incommoda & scandala non exigua sequerentur, si matrimonia, quæ publicè pro validis habebantur, iterum coram parochio, & testibus celebrare oporteret: merito colligimus Trid: Decreto, quatenus tum prohibitorium, tum cassatorium est matrimonii clandestini casum illum, quo matrimonium occultum reuelari debet, nequaquam comprehendendi.

§ Matrimonium irritum reddi validum potest, quocumque coniugum consensu verbis aut factis declarato, modo eius impedimentum cognitum habeant.

C A P. XV.

De impedimentis non dirimentibus.

Impedimenta, quibus matrimonium illicitum, non tamen irritum redditur, sunt primò interdictum Ecclesie siue inhibitio ordinarij ob iustam causam V.C. pendente lite de valore matrimonij; Secundò tempus feriarum videlicet ab aduentu Domini vsque in die Epiphaniæ & à feria quarta Cinerum vsque in octauum Paschatis inclusiuè, vt videre est in Trident: Concil: sess: 24. cap: 10. de reformatione matrimonij. Vbi notandum est: Non prohiberi ipsum matrimonij contractum præmissis etiam denunciationibus in dictis temporibus celebrari, si nuptialis benedictio & solemniss

tra=

graductio sponsæ cum signis lætitiæ &c. intermit-
tatur. Attendenda tamen est Ecclesiarum consue-
tudo, quæ apud nos est, vt parochus his tempori-
bus matrimonio, intermissa vel in aliud tempus
dilata benedictione non assistat, nisi necessitas vi-
geat, vt similes in periculo mortis constitutus vel
statim discessurus concubinam ducere velit eique
ad spiritualem salutem matrimonium impeditè
videatur. Quamuis etiam hoc casu mos est, vt si
fieri possit ab ordinario licentia petatur. Tertium
locum tenet cognatio spiritualis contracta ex ca-
techismo baptizandi, ab eo scilicet, qui pro perso-
na baptizanda sacerdoti respondet: Contrahit e-
nim impedimentum, quo minus cum tali persona
matrimonium licitè contrahere possit, quamuis
ita contractum valeat, si verus patrinus, sed San-
chez probabiliter docet hoc impedimentum om-
nino sublatum esse per Trid: sess: 24 c. 2. de re-
formatione matrimonij. Quartum locum tenent
crimina quædam, ob quæ quasi pœnitentiæ loco
abstinentia à coniugio antiquis canonibus decre-
ta erat primò vxoricidium. Secundò presbyte-
rium. Tertiò matrimonium cum moniali scientes
initum; Quartò si quis propriam prolem de sacro
fonte susceperat in fraudem cõiugalis vsus. Quin-
tò qui ob peccatum publicam pœnitentiam per-
agere debuit. Sextò raptus sponsæ alienæ. Septi-
mò, incestus cum consanguineis coniugis aut
sponsæ adhuc viuentis. Veruntamen solus Cor-
duba, Navarra, Coninck testantur hæc impedi-
menta criminum per diuturnam consuetudinem
omnino sublata esse. Quintum locum tenent
sponsalia: ea enim legitime contracta nisi insta de
cau-

causa dissoluantur, impedimento sunt quominus licitè matrimonium cum alia contrahatur. Vltimum locum tenet votum simplex castitatis vel religionis amplectendæ, aut matrimonii in eundi: Nam cum tali voto illicitè, quamuis validè matrimonium contrahitur, sicut constat ex dictis hoc tract. ead. p. 4. c. 3. n. 6.

Deniquè memoriæ iuuandę causa pro impedimentis matrimonii dirimentibus hi versus retinendi sunt.

Error, Religio, triplex cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,
Raptus, Clandestina fides, expers coeundi,
Ætas, affinis, solunt connubia cuncta.

Pro impedimentis verò non dirimentibus iste versus.

Interdico dies, Crimen, sponsalia, votum.

Atquè hic finis est totius Compendii ad gloriã Dei optinendam, quo volente & adiuuante cępi ac finiui. Ipsi sit sempiterna laus & gratiarum Actio. Amen.

F I N I S.

Informationem pro Parochis, quomodo se gerere debeant cum sponsalia contrahentibus vide lib. 5. tract. 10. parte 2. c. 4. de matrimonio clandestino, numero

10. 3.